

**Akinafarir Pol Galesian
Provinsin Itir Sios Bagha
Osirizim
O
Galesia
Akar faragha zuim**

Gumazamizir faragha Iesusin gin zuiba, me Judan gumazamizibara. Ezi gin Iesus Pol amadazima, a ghua Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uaghan Akar Aghuim me mikiri. Ezi gumazamizir kaba Iesusin gin zuima, osimtizir mam oto. Fomira gumazamizir kaba Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati, mati Judaba ami mokin. Egha me Kraisin gin zuima, azangszir ekiam kamaghin iti: me uaghan Moses Osirizir Arazibar gin mangam, o puvatigham?

Gumazir maba kamaghin ifonge, me gumazir kabar amuti me Judabar arazimin gin mangi uan mikarzir mogomebar iniba aghoregh Moses Osirizir Arazir igharazibar gin mangam. Ezi Pol ghaze, puvati. A ghaze, e nighnzir gavgavim Kraisi Iesusin iti, ezi bizir kamra e gamima, e Godin damazimin gumazamizir aghuibar otivigha ikirimirir igiam ini.

Judan gumazir kabar maba ti faragha Galesian Provinsin ghuegha Kraisin adarazigh amima, me Moses Osirizir Arazibar gin mangasava ami. Pol bizir otozir kam baregha, ua Galesiabar nighnzir gavgaviba ko arazibar kirasa, akinafarir kam me bagha an osiri.

Pol akinafarir kamın faragha kamaghın miġei, God uabi Aposelin ingangarim damuasava anemisefe. A uabi uan ifongiamın ġin zuir puvatıgha, gumazitamın akamın ġin zuir puvati. God an diagha egha Kantrin Igharazibar Gumazamiziba Akar Aghuim akunamin ingangarim a ġanıġi. Akinafarir kamın, Pol ua kamaghın miġei, gumazamizir niġnizir ġavġavim Kraıs İesusın itiba, merara Godın damazımın deragha iti. Akinafarir kamın akar abuananaba kamakın, Kraıs e fırizima, Godın Duam tuavim en akazıma, e arazir aghuıbar ıgharaz darazıgh ami.

God aposelin ingangarim damuasa Pol amisefe

(Sapta 1:1--2:14)

¹ Ki Pol. Nguazir kamın gumazitam o amizitam aposelin ikiasa na misevegha ingangarir kam na ġanıġizir puvati. God, en Afeziar İesus ġamizi a ua dikavizim, a ko Ekiam Kraıs İesus, aning aposelin ikiasa na misefe. ² Ki, na ko itir darazi ko, e Galesian Provinsın itir Kraısın adarazi bagha akinafarir kam amadi.

³⁻⁵ Datırıġhın e nguazir kamın itima, arazir kuraba bar e ikiava e adafi. Ezi God en Afeziam en akurvaghasa ifonge. Ezi kamaghın Ekiam Kraıs İesus en arazir kuraba batoghıva, en akurvaghasava areme. En Afeziam God ko Ekiam Kraıs İesus, aning apangkuvim ko navir amırizim

ian ikia, egha kamaghin ami. Eghti gumazamiziba zurazurara ziar ekiam God daning mamaghira ikiam. Bar guizbangira.

Ki gari, ia God ataghirazima, kamaghin ki digavir kuram gami

⁶ Ki faragha Kraisin Akar Aghuimin ia mikemezi, ia fo, Kraisin apangkuvim ian iti. Ia foz, kamaghin God ian dia ghaze, ia izi. Ezi ia zuamira Godin ian diazim ataki. Egha ia akar aghuir igharazimin gin zui. Ezi kamaghin ki ian arazir kamın digavir kuram gami. ⁷ Ia ghaze, ia akar aghuir igharazimin gin zui. Bar puvati, akar aghuir igharazitam ua itir puvati. Ezi gumazamizir maba Kraisin Akar Aghuim giraghava akar ifavaribar amuasa. Egha ia gamizi, ia okam nighnisi. ⁸ Eghti e uari, o Godin Nguibamin enselin tam Akar Aghuir e faragha ia mikinizim ia mikinighan kogh, egh akar igharazitam ia mikinigham, egh gumazamizir kaba, helin mangi zurara iki. ⁹ E faragha ia mikemezi moghin, ki datirighin ua ia migei. Gumazamizitaba akar igharazitam ia mikinighti, an Akar Aghuir ia faragha gin zuimin min mangan koghti, gumazamizir kaba helin mangiva zurara iki!

¹⁰ Ia manmaghin nighnisi? Ki ian navibar amuti da deraghasa, ki ti migirigiar kam gamiz? O ki Godin navim damuti a deraghasa, ki ti migirigiar kam gami? Ki gumazamizibar damazimin ziam

1:7: Ap 15:1, 15:24, 2 Ko 2:17, 11:4, 11:13 **1:7:** Aposel 15:1; 15:24; 2 Korin 2:17; 11:4; 11:13 **1:8:** 1 Ko 16:22 **1:9:** Lo 4:2, Snd 30:6, MAA 22:18-19 **1:9:** Godin Araziba 4:2; Aghuzir Akaba 30:6; Akar Mogomem 22:18-19 **1:10:** 1 Te 2:4, Je 4:4, 1 Jo 3:19
1:10: 1 Tesalonika 2:4

iniasa, miğiriğiar kam gami, o? Bar puvati. Ki ingangarir kam damu, gumazamizibar damazimın ziam iniva, egh kamaghın ki Kraisin ingangarir gumazimın ikian kogham.

Nguazimın gumazamizitaba akar ki ia mikirir kam na ganingizir puvati

¹¹⁻¹² Nan adarasi, ki guizbangira ia miğei. Ki ti pura gumazitam o amizitamın akam ia mikinizı ia anetegha akar igharazimın gın zuima, ki ti digavir kuram gamighan koghai. Ezi gumazamiziba Akar Aghuir kam na ganingizir puvati. Egha gumazamiziba akar kam nan sure gamizir puvati. Krais Iesus uabi Akar Aghuir kam nan akazi ki a gıfo. Kamaghın ia foghasa, ki ia miğei, Akar Aghuir ki ia mikinizim, kar puram akar gumazamizitabar akamın otozir puvatizim.

¹³⁻¹⁴ Ki eghaghanitam ia damuti ia fogh suam, bizir ki miğeir kaba da guizbangira. Nan Judan ovavibar araziba ikivira ikiasa, kamaghın ki pamtem dar gın zui. Ki Judan Araziba bar dar gın ghua, kamaghın ki Judan igiar na ko aghungizibagh afira. Kamaghın ki Kraisin adarazigh asighasighasa osımtiziba me garisı. Ki Judan Arazibar gın ghua arazir kam gamizi, ia a baraki. (Ia fo, dughiar kam ki nighnızir gavgavim Iesusın Akar Aghuimın itir puvatigha, arazir kabagh ami.) ¹⁵⁻¹⁷ Nan amebam tıghar na batamin dughiamın God aposelin ikiasa na

1:11-12: Matyu 16:17; 1 Korin 15:1-3; Galesia 1:1; Efesus 3:3

1:13-14: Aposel 8:3; 9:1; 22:3-5; 26:9-11; Filipai 3:6; 1 Timoti 1:13

1:15-17: Aisaia 49:1; Jeremaia 1:5; Aposel 9:3-6; 9:15; 22:6-10; 26:13-18; Rom 1:1; 11:13; Galesia 2:7

ginaba. Egha gin a nan apangkuvigha ingangarir kam damuasa nan dia. Egha kamaghin migia ghaze, ni nan otarimin Akar Aghuimin gun Kantrin Igharazibar Gumamazibav kinasa, ki ifonge. Bizir kam bagha a uan otarim nan akaghasa ifonge. Ezi ki maghira Akar Aghuim gumamazibav kinasa ua tavin azarazir puvati. Dughiar kam ki aposelin faragha ingariba bagha Jerusalem in nguibar ekiamin ghuavanabozir puvati. Ki maghira Arabian kantrin ghugha gin uamategha Damaskusin nguibar ekiamin ghu.

¹⁸ Egha gin azenir pumuning ko mikezim givazima, ki Pita gifoghiva a ko mikimasa Jerusalem in nguibar ekiamin ghuavanabo. Ki ghugha 15plan dughiar a ko ike. ¹⁹ Dughiar kam ki Ekiamin dozim, Jemsra gani. Egha ki aposelin igharazitam uam an ganizir puvati. ²⁰ Ia oregh fogh suam nguazimin gumamaziziba Akar Aghuir ki ia mikinizir kam na mikemezir puvati. Kamaghin ia fogh suam, eghaghanir ki eghara akinafarimin osirir kamnagh, a guizbangira. God fo. ²¹⁻²³ Egha ki gin Jerusalem ategha ghua Sirian Provins ko Silisian Provins bar aningin aven arui. Ki kamaghin amima, Judian Distrighin aven itir Kraisin adarazi me tong nan guamin ganizir puvati. Ezi gumamazizir maba ghaze, Pol fomira en nighnizir gavgavir Godin itim gasighasighasa osimtiziba e garisi. Egha datirighin gumazir kamra Godin Akar Aghuim gumamazibav kira ghaze, ia nighnizir gavgavim Kraisin iki. ²⁴ Judian

1:18: Jo 1:42, Ap 9:26-30

1:18: Aposel 9:26-30

1:19: Mt 13:55

1:19: Matyu 13:55

1:21-23: Aposel 9:30

Distrighin itir gumazamiziba orazi, God nan nighnizibagh irazima, me bizir kam bagha Godin ziam fe.

2

Aposelin igharaziba, Pol ko uari inigha navir vamira iti

¹⁻³ Ki kamaghin atiati, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba gin Judan Araziba me ikirarigham. Ki kamaghin nighnisi, gumazamizir kaba Judan Arazibar gin mangiti, ingangarir ki fomiram amizim ko ingangarir datirighin amim aning pura ingangarir kinim gavagham. Ki kamaghin nighnizima, God bizir kam nan akagha ghaze, ni Jerusalemın mangasa ki ifonge. Ki fomira Jerusalemın ghuavanabozi, 14pla azeniba datirighin givazi, ki datirighin God nan akazir bizimın mirara ki uamategha Jerusalemın ghuavanabo. Ki ghua Barnabas ko ghua, egha Taitus uaghan a inigha ghu. E ghuegha, ki Kraisin adarazir ziaba itir gumazir dapanibara, me akuvaghava, Akar Aghuir ki Kantrin Igharazibar Gumazamizibav kemezimra, ki me migei. Taitus, na ko ghuzir gumazim, a Grighin gumazimra. Ki Akar Aghuir Kantrin Igharazibar Gumazamizibav geir kamra gumazir dapanibav geima, me oregha Taitusin mikarzir mogomemin inim aghorasa a gaghorir puvati.

⁴ Taitusin mikarzir mogomemin inim aghorir migirigiamin mingarim kamaghin oto. Gumazir

2:1-3: Aposel 11:30; 15:2; 16:3 **2:4:** Ap 15:1, 15:24, 2 Ko 11:20, 11:26, Ga 1:7, 5:1, 5:13 **2:4:** Aposel 15:1, 15:24; 2 Korin 11:20; 11:26; Galesia 1:7; 5:1; 5:13

ifavarir maba mogomemîn en tongîn ize. Me e gifara mati me guizbangîra en marasi. Me orazi, e fomîra Judan Arazibar apengan itima, da e ikiagharîki, ezi Iesus e gamizîma, e datîrîghîn fîriagharî. Ezi gumazir kaba Kraîs e fîrizir arazibar ganasa iza ifarava en tongîn iti. Gumazir kaba e damuti e ua Judan Arazibar apengan ikîti da uam e ikîrarîghasa, me ifonge. Egha me Taitusîn mikarzir mogomemîn inim aghorasa, e mîgei. ⁵ Ezi e ghaze, Akar Aghuim a guizbangîra mîgîrîghîam, ezi a ia ko ikîvîra ikîasa, e ifonge. Kamaghîn e me baragha tong men akabar ghîn zuir puvati.

⁶ Ezi Jerusalemîn itir gumazir dapaniba, me akar otevir îgharazitam nan mîgîrîghîam isafurazir puvati. Gumazir kaba me gumazir dapaniba, a dera. God gumazir ziaba itibar garir puvati. Kamaghîn, tina ziam iti, o tina ziam pu, nan nîghnîzim, ziar ekiam pura bizim. Kî mîgeima gumazir dapaniba oraghava kamaghîn mîgeir puvati, “Nî paza bizir mabav gei.” Egha me bar akar otevir îgharazitam nan mîgîrîghîam isafurazir puvati. ⁷⁻⁹ God faragha Judan gumamazibar tongîn aposelîn îngangarim damuasa, Pita ginaba. Egha îngangarim damuasa gavgavim a ganîngî. Egha Akar Aghuim Judan gumamazîbav kînasa Pita mîkeme. Kamaghîra God Kantrin Îgharazibar Gumamazîbar tongîn aposelîn îngangarim damuasa, kî Pol na ginaba, egha God

2:5: Ga 3:1, 4:16 **2:5:** Galesia 3:1 **2:6:** Lo 10:17, Ap 10:34, Ro 2:11, 2 Ko 12:11, Ga 6:3 **2:6:** Godin Arazîba 10:17; Aposel 10:34; Rom 2:11; 2 Korin 12:11; Galesia 6:3 **2:7-9:** Aposel 22:21; Rom 1:5; Efesus 3:8

uabi gavgavim na ganingi. Egha ghaze, ni Pol ni Kantrin Igharazibar Gumamaziziba Akar Aghuim me mikin. Kraisin adarazir gumazir dapanir pumuning ko mikezim, Jems, Pita ko Jon, me nan migirigiaba baregha, fo, God uabi ingangarir kam na ganingi. Me fo, Godin apangkuvim na ko itima, a ingangarir kam na ganingi. Me kamaghin fogha, bar akar otevir vamira na ko Barnabas ganingi, “E Judan gumamazizibar tongin ingarti, ni ko Barnabas Kantrin Igharazibar Gumamazizibar tongin ingar. ¹⁰ Gua me ko ingariva gumamazizir ongarazir Jerusalem in itiba, gua men akurvaghamin nighnizim ginamangan marki.” Ki fomira akurvazir kam gamua iza datirighin a damuasa ifongegha nan nighnizim a bagha bar gavgafi. Egha e ingangarim kamaghin anebigha uari ganigha, egh nighnizir vamira ikiasa uan agharibar suisi.

Ki gari, Pita arazir kuram gamima ki an anogoroke

¹¹⁻¹³ Dughiar mam Pita Antioghin nguibar ekiamin izegha, Kantrin Igharazibar Gumamaziziba koma api. Ezi gin nighnizir gavgavim Iesusin itir Judan marazi me Jems ko ikegha uaghan Antioghin ize. Me izezi, Pita kamaghin nighnisi, ki Kantrin Igharazibar Gumamaziziba ko iki damiti, Judaba me mikarzir mogomebar iniba aghorezir darasi, me nan ataram. A kamaghin atiatigha, Judan izezir darazigh ifara, egha Kantrin Igharazibar

2:10: Ap 11:29-30
11:3

2:10: Aposel 11:29-30

2:11-13: Aposel

Gumamaziziba me ategha saghon ikiasa. Egha a Kantrin Igharazibar Gumamaziziba koma uam apir puvati. Egha Judabar gumaziba me koma api. An arazir kam gamizi, Judan Antioghin itir nighnizir gavgavim Iesusin itir darasi, me uaghan Kantrin Igharazibar Gumamaziziba ko iki daman aghua. Me ifavarir arazir kam gamima, Barnabas uaghan men min ami. Ezi gumazir kaba Pitan arazir ifavarimin gin zui. Ezi an arazir kurar kam azenim girizi me bar fo, an arazir kuram gami. Kamaghin amizi, ki Pitan arazir kurar kam bagha an guam gatigha an atari.

¹⁴ Me Akar Aghuimin guizbangira migirigiaba deravira dar gin zui puvati. Ezi ki kamaghin men arazir kurabar ganigha, Pita men damazimin kamaghin a migei, “Pita, ni Judabar gumazir mam, egha ni nighnizir gavgavim Kraisi Iesusin iti, egha ni Judan Araziba ategha, Kantrin Igharazibar Gumamazizibar arazir mabagh ami. Gumazir maba Jems ko ikegha izezima, ni Kantrin Igharazibar Gumamazizibar araziba ategha, manmaghsua ua Judan Arazibagh ami? Ni kamaghin amuava, manmaghsua Judan Arazibar gin mangasa Kantrin Igharazibar Gumamazizibav gia, me abiri?”

Gumamazizir nighnizir gavgavim Iesusin itiba, merara Godin damazimin dera

(Sapta 2:15--4:31)

Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumamaziziba uaghara, nighnizir gavgavim Iesusin ikiti,

God suam, ia nan damazimîn dera

¹⁵ Egha Pol miġia ghua kamaghîn Pita miġei, “Guizbangira, e Judan gumazamizibara, egha ghaze, e ti bar dera. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamizibara, arazir kurabagh ami. ¹⁶ Ezi e fo, gumazamiziba Moses Osizirir Arazibar ġin zuima, God kamaghîn me miġeir puvati, ia nan damazimîn dera. Bar puvati. Gumazamiziba niġhnizir gavgavim Iesusin ikiti, merara God kamaghîn me miġei, ia nan damazimîn dera. Kamaghîn amizi e Krai Iesus niġhnizir gavgavim an iti. E fo, gumazamiziba Moses Osirizir Arazibar ġin mangiti, God kamaghîn me mikemeghan kogh suam, ia nan damazimîn dera. Niġhnizir gavgavim Iesusin itir tuavimra God suam, ia nan damazimîn dera. Ezi Moses Osirizir Arazibar ġin zuir tuavim puvati. God kamaghîn e mikim suam, ia nan damazimîn dera, kamaghsua, e niġhnizir gavgavim Iesusin iti.

¹⁷⁻²⁰ “E niġhnizir gavgavim Kraisin ikiti, God tuavir kamîn suam, e an damazimîn dera. Tuavir kamîn e fo, e Judaba uaghan Kantrin Igharazibar Gumazamizibar min arazir kurabagh ami. Egh e ti kamaghîn mikimam, Krai uabi arazir kurabar amuasa, gumazamiziba abiri. Bar puvati. E, Moses Osirizir Araziba ateghiva, kamaghîn e arazir kurabagh amir puvati. Ki

2:16: Sng 143:2, Ap 13:38-39, 15:10-11, Ro 1:17, 3:20-28, 4:5, 11:6, Ga 3:11, Hi 7:18-19 **2:16:** Onger Akaba 143:2; Aposel 13:38-39; 15:10-11; Rom 1:17; 3:20-28; 4:5; 11:6; Galesia 3:11; Hibru 7:18-19

2:17-20: Jon 13:1; Rom 6:11; 6:14; 7:6; 2 Korin 5:15; Galesia 1:4; Efesus 5:2; 1 Tesalonika 5:10; Taitus 2:14; Hibru 9:14; 1 Pita 4:2; 1 Jon 3:8-9

nighnizir gavgavim Godin Otarimin iti. A bar na gifuegha nan akurvaghasa uan mikarzim gasighasiki. Ezi ikirimirir ki datirighin nguazir kamın amim, ki nighnizir gavgavimın tuavimın gın ghuava, ikirimirir kam gami. Ki Kraıs ko ter ighuvimın aremegha, ikirimirir igiam ini. Ezi ikirimirir kam a nan ikirimirimra puvati. Kraıs angamıra nan aven iti. Ki ikıva Godin ingan-garım damuasa, kamaghın Moses Osirizir Arazıba na gamızı ki aremegha ua Moses Osirizir Arazıbar gavgavimın apengan itir puvati. Bizir ki Mosesin Osirizir Arazıbar apengan ikiava amizıba, ki da agıfa. Egh gın ua dar amuva, kamaghın mati ki arazir kurabagh amir gumazim.* 21 Egh ki Moses Osirizir Arazıbar gın mangı Godin damazimın deraghti, Kraısın ovevem mati pura bizim. Ezi God uan arazir Moses ganıngizıbar gın mangan gumazamizıbar anogoroke. Me dar gın mangıva Godin damazimın deraghan kogham. Kamaghın ki Godin apangkuvim damightı a pura bizir kınimın mın otivan, ki aghua.”

3

Ia Galesian onganıba, tinara ian nighnizıbagh asıghasiki?

* **2:17-20:** Grighın akam, vezın kamın deragha bigha mikemezır puvati. Pol ti kamaghın mikımasa, gumazamizıba Kraısın gın mangı, egh ua Moses Osirizir Arazıbar apengan ikian kogham. Kraısın gın zuir marazi, Moses Osirizir Arazıbar gın mangısi gav-gavıgh, egh me uaghan arazir kurabagh amıbar otivıgham, mati gumazamizır bar Moses Osirizir Arazıbar apengan itibar mın iti. Ni Rom 7:4-6ın gan. **2:21:** Ga 3:21, Hi 7:11 **2:21:** Galesia 3:21; Hıbru 7:11

1 O Galesiaba, ia bar ongani. E Kraiss Iesusin gun bar deravira ia mikeme. Ezi mati ia uari an garima, a ter ighuvimin areme. Ezi tinara ian nighnizibagh asighasiki. ²⁻⁴ Ki bizir vamira gifoghasa ian azai. Ia, Moses Osirizir Arazibar gin ghua, Godin Duam iniz, o ia Akar Aghuim baregha nighnizir gavgavim an ikia, Godin Duam ini? Ia faragha Godin Duamin gavgavimin amodoghin ghuava, datirighin ia Godin Duam ategha uan gavgavibar darorim agivasa. Ia ti bar onganighama? Bizir faragha ia bativiziba, ia pura a da isi, o? Nan nighnizimin, ia pura da inizir puvati.*

God gari, ia nighnizir gavgavim an itima a ian akurvasi

⁵ God gari, ia Moses Osirizir Arazibar gin zuima, a uan Duam ia ganigha, ian tongin mirakelbagh ami? O a gari, ia nighnizir gavgavim an Akar Aghuimin itima, a uan Duam ia ganigha ian tongin mirakelbagh ami? ⁶⁻⁹ Ia Abrahamin eghaghanim ginighnigh. God fomira kamaghin fo, gin Kantrin Igharazibar Gumazamiziba nighnizir gavgavim Akar Aghuimin ikiti, a kamaghin me mikim suam, ia nan damazimin dera. Ezi Godin Akinafarim kamaghin mikeme, God fomira Akar Aghuim Abraham ganigha kamaghin migei, “Ni

3:1: Ga 2:13-14, 5:7 **3:1:** Galesia 2:13-14; 5:7 **3:2-4:** Aposel 10:47; 15:8; Rom 10:16-17; Galesia 4:9; Hibru 6:4; 9:10; 10:35-36; 2 Jon 1:8 * **3:2-4:** Fofozir gumazir aviriba vezin kam giragha ghaze, “Godin Duam ian tongin amizir bizir aghuiba, ia ti da gin amadas, o? Ki ghaze, ia ti dagh nighnighavira iti.” **3:6-9:** Jenesis 12:3; 15:6; 18:18; 22:18; Jon 8:39; Aposel 3:25; Rom 4:3; 4:11-16; 9:17; Jems 2:23

bangin, ki nguazir kamın itir kantriba bar deravira me damuam.” Godin Akinafarim ghaze, “Abraham nighnizir gavgavim Godin itima, ezi God kamaghin a miġia ghaze, ni nan damazimın dera.” Kamaghin, ia fogh suam, gumazamizir nighnizir gavgavim Krai Iesusin itiba, me uaghan Abrahamın ovavir boriba. Abraham nighnizir gavgavim itima, God deravira a gami. Kamaghira gumazamiziba bar nighnizir gavgavim Godin ikiti, a uaghan deravira me damuam.

10-12 Moses Osirizir Arazibar mingarim, a nighnizir gavgavimın bizim puvati, a bizir igharazim. Ezi Godin Akinafarim ghaze, “Gumazamiziba Moses Osirizir Araziba miġei moghin damu egh dughiaba zurara dar amuti, arazir kaba me damuti, me ikivira ikiam.”† Egha Godin Akinafarim kamaghin miġei, “Gumazitam o amizitam nighnizir gavgavim Godin ikiti, God suam, ni nan damazimın dera, gumazir kamra zurara deravira ikivira ikiam.” Kamaghin, e bar fo, gumazitam o amizitam Moses Osirizir Arazibar ġin ghua, Godin damazimın derazir puvati. Godin Akinafarim kamaghin miġei, “Gumazitam o amizitam akinafarimın aven itir araziba deravira dar ġin mangan koghti, God gumazir kam gasighasigham.” Eghti kamaghin tina suam, e Moses Osirizir Arazibar ġin mangiva Godin damazimın deragham, kamaghin amir

3:10-12: Ofa Gami 18:5; Godin Araziba 27:26; Nehemia 9:29; Jeremaia 11:3; Habakuk 2:4; Rom 1:17; 10:5; 11:6; Galesia 2:16; Hibru 10:38 † **3:10-12:** Gumazitam Moses Osirizir Araziba zurara bar deravira tamın ġin zuir puvati.

gumazamiziba, God me gasighasigham. ¹³ Moses Osirizir Araziba kamaghin mikeme, e gumazamiziba bar Moses Osirizir Arazibar gin mangiva, egh ikuvigham. Godin Akinafarim kamaghin mikeme, “Gumazir ter ighuvimın duiba God ghaze, me gumazir kuraba.” Ezi kamaghin Kraıs en akurvaghasa ziar kam ini, “gumazir kuram.” Egha ziar kam bangin a uam e ini. ¹⁴ God Abraham deravira a gamigha ghaze, ki Abraham gamizi moghira, ki Kraıs İesusin ingangarımın tuavımın Kantrin Igharazibar Gumazamiziba deravira me damuam. Egha God kamaghin ifonge, e nighnizir gavgavim Kraıs İesusin ikiva, an Duam iniam. Egha kamaghin a uam e ini.

Moses Osirizir Araziba ko Akar Dikirizir Gavgavımın miğirigaba

¹⁵⁻¹⁸ Fomira God bizir aghuir gin otivam an gun mikeme. God Akar Dikirizir Gavgavir kam Abraham uan ovavim ko aning ganingi. Godin Akinafarim kamaghin mikemezir puvati, “Nin ovavir boriba.” An ovavir aviribav geir puvati. An ovavir vamira miğia ghaze, “Nin ovavir borim.” Kar a Kraıs miğei. God e bagha inabazir biziba inisiva e Moses Osirizir Arazibar gin mangi, egh akar dikirizimın tuavımın da inighan kogham. E fo, God fomira akar dikirizimın mın bizir kaba Abraham ganingi. Nan adarasi, datirighin ki

3:13: Lo 21:23, Ro 8:3, 2 Ko 5:21, Ga 4:5 **3:13:** Godin Araziba 21:23; Rom 8:3; 2 Korin 5:21; Galesia 4:5 **3:14:** Ese 11:19, Jol 2:28-29, Sek 12:10, Ap 2:33 **3:14:** Joel 2:28-29; Sekaraia 12:10; Aposel 2:33 **3:15-18:** Jenesis 12:3; 12:7; Ua Me Ini 12:40; Aposel 7:5; Rom 4:13-14; 8:17; 11:6; 1 Korin 12:12; Galesia 3:21

e gumazamiziba zurara amir arazim mikimasa. Gumazitam aremeghsi, egh uan biziba tuiragh uan boribar aningsi, migirigiar tam osirighti, an migirigiar kam mati Akar Dikirizir Gavgavim. Eghti gumazitam uam akar igharazitam akar dikirizir kam gifuraghan kogham. Egha kamaghin migeir puvati, “E akar dikirizir kamın gın mangan kogham.” Nan migirigiar mingarim kamakin: Faraghavira God, Abraham ko Akar Dikirizir Gavgavim gami. Ezi 430pla azeniba givazi gın God uan arazir osiriziba Moses ganingi. Moses Osirizir Arazir kaba bar gın otifi. Egh da Godin Akar Dikirizir Gavgavimın migirigiam batueghan kogham. Egh Godin Akar Dikirizir Gavgavir kam angarighan kogham.

¹⁹ Ezi kamaghin manmaghsua God uan osirizir araziba Moses ganingi? God gumazamizibar amuti, me arazir kurabar mingarim gifoghasa, uan osirizir araziba aningi. God faragha akar dikirizim Abraham ganigha ghaze, nin ovavim gumazamiziba bar men akurvaghham. Ezi gumazir kam zuamira izezir puvati. Ezi arazir kurar kaba bagha, God gın uan osirizir araziba aningi. A kamaghin ifonge, an osirizir araziba iki mangi, ovavim otoghamin dughiamın tugham. God uan osirizir arazir kaba isa enselbar dafarim gatizi, me da isa abuir gumazim Moses ganingizi, abuir gumazim e ganingi. ²⁰ Egh gumazitam inganaritam damusi gumazir igharazitam ko Akar

3:19: Lo 5:5, 5:22-27, Jo 1:17, Ap 7:38, 7:53, Ro 5:20, Hi 2:2 **3:19:** Godin Araziba 5:5; 5:22-27; Jon 1:17; Aposel 7:38; 7:53; Rom 5:20; Hibru 2:2 **3:20:** Ro 3:29-30 **3:20:** Rom 3:29-30

Dikirizir Gavgavim akirsi, an a isiva abuir gumazimın dafarim datightıma, abuir gumazim a isiva gumazir igharazim danıngan kogham. Ezi God uabira, a uabi uan Akar Dikirizir Gavgavim Abraham ganıngi, egha enselin tam ganıngizir puvati, o abuir gumazitam ganıngizir puvati.

Datirighın Godın Duam zurara en akurvasi

²¹ Ki kamaghın mikımam, Moses Osirizir Araziba Godın akar fomıra dikirizimın apanim gami, o? Bar puvati. Osirizir arazitam ikirimirir aghuim e ganıdir puvati. Osirizir arazitam ikirimirir aghuim e danighti, e ti fomıra Moses Osirizir Arazibar gın zuima, da e gamizi e Godın damazimın deraghai. Moses Osirizir Araziba ikirimirir aghuim anıdi puvati. ²² Godın akar dikirizimın mirara e gumazamizir nıghnızir gavgavim Kraıs İesusın itir darası, God bizir kaba e danıngasa ifonge. Kamaghın amizi, Godın Akınafarım kamaghın mikeme, nguazir kamın gumazamiziba, arazir kurabar gavgavim bar me iki-aghariki. ²³ Faraghavıra nıghnızir gavgavir kam izezir puvatizi, arazir kurabar gavgavim e iki-aghariğhizi, e Moses Osirizir Arazibar apengan iti. Egh mangı God nıghnızir gavgavimın tuavim en akaghamin dughiam otogham. ²⁴ God kamaghın ifonge, e nıghnızir gavgavim Akar Aghuimın ikiti, a suam, ia nan damazimın dera. Egha, a uaghan kamaghın ifonge, Moses Osirizir Araziba e inıgh

3:21: Ro 8:2-4 **3:21:** Rom 8:2-4 **3:22:** Ro 3:9-19, 3:23, 4:11-12, 4:16, 11:32 **3:22:** Rom 3:9-19; 3:23; 4:11-12; 4:16; 11:32 **3:23:** Ga 4:3 **3:24:** Ap 13:39, Ro 10:4, Ga 2:16, Kl 2:17, Hi 9:9-10 **3:24:** Aposel 13:39; Rom 10:4; Galesia 2:16; Kolosi 2:17; Hibru 9:9-10

Krais bagh mangam. Egha kamaghin a Moses Osirizir Arazibagh amizi, da e gativagha en garir gumazimin min oto. ²⁵ Ezi datirighin nighnizir gavgavim azenimin otozi, e ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvatizi da ua e gativagha en gari puvati.

²⁶⁻²⁸ Ia gumamazizir dipamin rueziba, ia Kraisin puegha, Kraisin min otifi. Egha datirighin Kraiss Iesusin aven ia ikizir vamira. Bar guizbangira, ia datirighin Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumamazizibar min itir pu. Ia ingangarir gumamazizir kiniba ko gumamazizir firiaghirezibar min itir pu. Ia gumaziba ko amizibar min itir pu. Bar puvati. Ia nighnizir gavgavim Kraiss Iesusin ikia, ia bar moghira Godin boriba. Kamaghin, e ua Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvatizi, da ua e gativagha en garir puvati.

Datirighin ia Godin boriba, ezi Moses Osirizir Araziba ia ikiagharizir puvati

²⁹ Kraiss an Abrahamin ovavim. Ezi ia Kraisin ikizimin ikiva, egh ia uaghan Abrahamin ovaviba. Ia Kraisin ikizir kam, iarara God fomira Abrahamin ovaviba bizir aghuir kaba me daningasa Abraham ko akam akiri. Kar iarara, God ia migei.

4

¹ Ezi datirighin ki akar isin zuimin bizir kam deravira ia mikimam. Afeziatam borir aghiritam ikiva, egh gin a uan biziba bar da isiva borir kam

3:26-28: Jon 1:12; 10:16; Rom 6:3; 8:14-16; 10:12-13; 13:14; 1 Korin 12:13; Efesus 2:14; Kolosi 3:11; 1 Jon 3:1-2 **3:29:** Ro 4:13, 9:7, Ga 4:7, 4:28, 5:1, Ef 3:6, Hi 11:18 **3:29:** Rom 4:13; 9:7; Galesia 4:7; 4:28; Efesus 3:6; Hibru 11:18

daningam. Bizir kaba borim bagha fomira iti. Ezi borim tighar aghuir dughiam, a pura mati a uan afeziamin ingangarir gumazir kinir mam. Bizir kaba, an biziba. ² Egha a suvighavira itima, gumazir an gariba ko an bizibar gariba, an garava an biziba sara gari. Egha ghua dughiar an afeziam biziba an agharim darighamim oto. Egha dughiar kamın, a uabi uan biziba inigha dar gari. ³ Ezi e uaghan kamaghın ami, e borir aghiribar mın itir dughiam, e nguazim ko overiamin bizibagh ativagha dar garir duar kuraba ko bizir nedaziba, e dar ingangarir gumazamizir kinibagh ava. ⁴⁻⁵ Ezi God kamaghın ifonge, e an boribar otivasa, egha Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, a uam e givezasa. God fomira e givezasa dughiam ginaba. Ezi dughiar a fomira inabazim datirighın otozi, a uan otarim amadazıma a ize. Ezi amizim a bate. Ezi a gumazir Moses Osirizir Arazibar apengan itimin mın oto. Egha e Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, a ua e ini. ⁶ Ezi ia datirighın Godın boribagh ava. Ezıma God uan Otarımın Duam amadazıma an en navir averiabar iti. Ezi Duar kam en aven kamaghın dei, “O Ame! Nan afeziam.” ⁷ Kamaghın, ni ua pura ingangarir gumazamizir kinimın itir puvatı. God ni gamizi ni an borim gava. Egh ni fogh, ni an bizir aghuir inabaziba iniam.

4:3: Ga 2:4, 3:23, Kl 2:20 **4:3:** Galesia 2:4; Kolosi 2:20 **4:4-5:** Genesis 3:15; Matyu 5:17; 20:18; Luk 1:31; Jon 1:12-14; Rom 1:3; 8:15-17; Galesia 3:13; Efesus 1:5-10; 1 Pita 1:18-19 **4:6:** Ro 5:5
4:6: Rom 5:5 **4:7:** Ga 3:29 **4:7:** Galesia 3:29

*Tizim bagha nguazir kamın biziba ua ia iki-
agharisi?*

⁸ Fomira ia God gıfozir puvatıgha, bizir guizbangira God puvatızibagh amuava, dar ingangarir gumazamizir kınibar mın iti. ⁹⁻¹⁰ Ezi datırıghın ia Godın boroghın zui. O kı kamaghın mikimam, God ian boroghın zui. Ia kamaghın nıghnıgha ghaze, ia zurara Moses Osirizir Arazibar dughiar ekiaba ko iakınir igiabar dughiaba ko azenir igiabar dughiaba ko dagheba otir dughiabar gın mangam. Manmaghsua ia ua nguazim ko overiamın bizibagh ativagha dar garir pura duar kurabar gın zui? Da gavgaviba puvati. Ia ti uamategh dar ingangarir gumazir kınibar ikiasa? ¹¹ Kı ian arazir kam gınıghnıgha, kamaghın atiati, ingangarir kı ian tongın amizim an daghem puvatıgham.

Ia nan arazibar gın izi

¹²⁻¹⁵ Nan adarasi, kı uabı Moses Osirizir Araziba ategha ian mın iti. Ezi ia nan mın iki-asa kı ia gakaghorı. Ia fo, fomira kı Galesian Provinsın izeghava, nguibar ıgharazitamın mangasava amuava arımarıam ini. Egha dughiar kamra Akar Aghuim faragha ia mikini. Nan mikarzim gavgavim puvatıgha osımtızir ekiam ia ganıngi. Ezi ia akırım ragha na gasarazir puvati, egha na ko ikian aghuazir puvati. Enselın tam, o Kraıs İesus uabı izıva ia ko ikiti, ia aning inıgh bar

4:8: Ro 1:25, 1 Ko 8:4-6, 12:2, Ef 2:11-12, 1 Te 4:5 **4:8:** Rom 1:25; 1 Korin 8:4-6; 12:2; Efesus 2:11-12; 1 Tesalonika 4:5
4:9-10: Rom 8:3; 14:15; 1 Korin 8:3; Kolosi 2:16-20; Hibru 7:18
4:12-15: 1 Korin 2:3; 2 Korin 11:30; 12:7-9

deravira aning damuam. Ezi ki areir dughiamin, ia na inighava arazir kamra na gami. Ia na inizi ki ian gara itima, ia arazir kuratam na gamizir puvati. Ki guizbangira kamaghin mikimam, dughiar kamın ia nan akurvaghasa bar ifonge. Egha ia uan damaziba na bagha da asiasa ifuegha da asigha na ganighai. Ia faragha na gifuegha na bagha bar akonge. Ezi ia na gifongezir navir kam datirighin managh iti? ¹⁶ Manmaghin ami? Ki guizbangira akam ia mikini, egha kamaghin ki ti ian apanim gava?

¹⁷ Ifavarir gumazir kaba kamaghin ifonge, ia me baghavira ikiasa, me pura ian kuariba isava, egha guizbangira ian akurvaghamin nighniziba puvati. Ia men nighnizibar gin mangiva egh ia en saghon ikiasa, me ifonge. ¹⁸ Tina gumazamizir igharaziba baghvira iki, egh men akurvaghamin nighnizir aghuim ikiti, kamaghin dera. Ia zurara arazir kam damuvira iki. Egh ki ia ko ikiamin dughiabara puvati.* ¹⁹⁻²⁰ Ki orazi, ia arazir kam gamima, ki ia bagha okam nighnigha ghaze, ki manmaghin ian akurvagham. Ki ia ko itir puvati, Iavzika. Ki ia ko ikia, ti tong akar aghuitam ia mikemeghai. Nan boriba, ia guizbangira Godin boribagh avaghiva Kraisin min ikiasa, kamaghin ki ia bagha ua mizazir kam barasi. Mati amizim borim batasa isir mizazim.

Hagar ko Sara

4:16: Amo 5:10, Ga 2:5, 2:14 **4:16:** Amos 5:10; Galesia 2:14

* **4:18:** Grighin akam vezin kamın deragha bigha mikemezir puvati.

21-23 Ia gumazamizir Moses Osirizir Arazibar apengan ikiasa ifongeziba ia na mikim. Ia ti Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghin mikeme, Abraham otarir pumuning iti. Ingangarir amizir kinim, Hagar, mam bate. Ezi guizbangira an amuim, Sara, mam bate. Ingangarir amizir kinimin borim nguazimin amiziba boriba isi moghin oto. Ezi guizbangira an amuimin borim, an akar dikirizimin tuavimin oto. ²⁴⁻²⁵ Amizir kamning Akar Dikirizir Gavgavir pumuningin min iti. Eghaghanir kamnagh akar isin zuim an iti. Hagar, a Sainain Mighsiamin Akar Dikirizir Gavgavimin min iti. Sainain Mighsiam, a kantri Arabian iti. Hagar ingangarir amizir kinir mam. Ezi an boriba uaghan ingangarir gumazir kiniba. Hagar uan boriba ko me ingangarir gumazir kinibar min ti. Ezi Jerusalemın datirighin itim, an Hagarın min iti. Datirighin itir Jerusalem uan boriba ko, me Moses Osirizir Arazibar apengan ikia ingangarir gumazamizir kinibar min ami. ²⁶⁻²⁷ Godin Akinafarim kamaghin mikeme:

“Amizir boriba puvatizir kam, nin boriba gin bar avirasemegham.

Ni mati amizir nin pam ni ataghizim.

Egh ni gin borir bar aviriba inighti,

nin boribar dibobonim,

amizir uan pam ko itimin boribar,
dibobonim gafiragham.

4:21-23: Jenesis 16:15; 21:2 **4:21-23:** Jenesis 18:10-14; Rom 9:7-9; Hibru 11:11 **4:24-25:** Rom 8:15; Galesia 5:1 **4:26-27:** Aisaia 54:1; Hibru 12:22; Akar Mogomem 3:12; 21:2; 21:10

Kamaghin ni amizir boriba isir puvatizim, ni bar akongegh.

Ni amizir otirimirir mizazibagh fozir puvatizim,
nin navim deragh, ni bar akuegh,
pantem dimiva araghasi.”

Ezi kamaghin Jerusalemın igharazim a Godin Nguibamin iti, Moses Osirizir Araziba a ikiagharihizir puvatizima, a datirighin firighiri. Ezi an en amebamin min iti.† ²⁸ Ezi nan adarasi, ia Aisakin min ami. Godin akar dikirizim mirara, ia an boriba. ²⁹ Nguazimin amiziba boriba isi moghin otozir otarim, a Godin Duamin gavgavimin otozir otarim pazava a gami. Kamaghira, datirighin Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazamiziba, e tina Godin Duamin apengan iti, me en aghuagha osimtiziba e garisi. ³⁰ Ezi Godin Akinafarim manmaghin mikeme? A kamaghin migia ghaze, “Ingangarir amizir kinimin borim, a guizbangira Abrahamın amuimin borim ko afeziamın bizir aghuiba da inian kogham. Kamaghin, ni ingangarir amizir kinim uan otarim ko aning batokegh.”

³¹ Nan adarasi, e ingangarir amizir kinimin

† **4:26-27:** Ves 22in aven, Pol Sara dibora ghaze, “Guizbangira Abrahamın amuim, Sara.” Kar akar isin zuir mam, Sara Godin akar dikirizimin min iti. Saran otarim Aisak, a Kraisin gin zuir darazir min iti. Ni Galesia 4:28in gan. **4:28:** Ap 3:25, Ro 9:7-8, Ga 3:29

4:28: Aposel 3:25; Rom 9:7-8; Galesia 3:29 **4:29:** Stt 21:9, Ga 5:11, 6:12 **4:29:** Jenesis 21:9; Galesia 5:11; 6:12 **4:30:** Stt 21:10, Jo 8:35 **4:30:** Jenesis 21:10; Jon 8:35 **4:31:** Jo 8:36, Ga 3:29, 5:1, 5:13 **4:31:** Jon 8:36; Galesia 3:29; 5:1; 5:13

boriba puvati, e guizbangira Abrahamin amuimin boriba.

Godin gumamaziziba firiaghire

5

(Sapta 5--6)

Ia uari bagh ganigh, Moses Osirizir Araziba ua ia ikirarighan kogham

¹ Krais, e Moses Osirizir Arazibar apengan ikian aghuaghava, kamaghin an e gamizi, e firiaghiri. Kamaghin amizi, ia tuivigh gavgafigh. Ia gumamazitabar ganti, me ua ia damuti, ia ua ingangarir gumamazizir kinibar min ikian marki.

² Ia na baragh. Ki Pol, ki ia migei, ia men gantima me ian mikarzir mogomebar iniba aghoreghtima, Kraisin ingangarim tong bar ian akuraghan kogham. Bar puvati. ³ Ki datirighin ua deravira kamaghin ia mikimasa, ni tina gumazitamin ganti, a nin mikarzir mogomemin inim atughti, kamaghin ni uaghan Moses Osirizir Araziba bar dar gin mangam. ⁴ Ia gumamazizir Moses Osirizir Arazibar gin mangasava amiba, ezi tuavir kam in ia ghaze, e Godin damazimin dera, ia kamaghin Krai ategha gifa. Ia Godin apangkuvimin tuavim ategha gifa. ⁵⁻⁶ Egh gumazim Krai Iesus ko ikiti, gumazibar mikarzir mogomebar iniba aghorir arazim, a pura bizim, egh gumazibar

5:1: Jo 8:32, 8:36, Ap 15:10, Ro 6:18, Ga 2:4, 5:13, 1 Pi 2:16 **5:1:** Jon 8:32; 8:36; Aposel 15:10; Rom 6:18; Galesia 2:4; 5:13; 1 Pita 2:16
5:3: Ga 3:10 **5:3:** Galesia 3:10 **5:4:** Ro 9:31-32, Hi 12:15
5:4: Rom 9:31-32; Hibru 12:15 **5:5-6:** Rom 8:24-25; 1 Korin 7:19; Galesia 6:15; Kolosi 3:11; 2 Timoti 4:8; Jems 2:18-22

mikarzir mogomebar inibar aghorir puvatizir arazim, a uaghan pura bizim. Ezima gumazir nighnizir gavgavim itim, an nighnizir gavgavim a gamima, a bar gumazir igharazibagh ifonge, kar guizbangin bizim. Godin Duamin gavgavimin, e nighnizir gavgavim Godin iti. Egha e, dughiar God suam, ia nan damazimin derazim, mizuai.

⁷ Ia fomira deraghavira Kraisin tuavimin zui. Ezi tina tuavim apirizima ia ua guizbangin akamin gin zuir puvati? ⁸ Nighnizir ia datirighin gintizim, a Godin ian diazimin izezir puvati. ⁹ Yisin muziarim, a bret bar a damighti, a buigham.

¹⁰ Ki kamaghin nighnizir gavgavim iti, Ekiam ian akuragham. Egh ia nan nighnizimin gin mangiva, nighnizir igharazim atakigh. Ki fozir pu, tina ian nighnizibagh asighasisi. Gumazamizir kaba arazir kurar ia gamizim bagh ivezir kuram iniam.

¹¹ Nan adarasi, ia orakigh, gumazir maba ghaze, Pol gumaziba uan mikarzir mogomebar iniba aghorir akam dughiabar anekuravira iti. Egh me guizbangira kamaghin nighnigh, me tizim bagha osimtizim na garisi? Kar guizbangira nighnizim puvati. Ezi ki ter ighuvimin akam akurima, akar kam gumazamizibar nighnizibagh asighasisi. Egh ki mikarzir mogomemin inim aghorir akam akuniva, ter ighuvimin akam akunan koghti, ter ighuvimin akar gumazibar nighnizibagh asighisizim, a pura akar amirizimin min otogh, ua

5:7: 1 Ko 9:24, Ga 1:6, 3:1 **5:7:** 1 Korin 9:24; Galesia 1:6; 3:1

5:9: 1 Ko 5:6, 15:33 **5:9:** 1 Korin 5:6; 15:33 **5:10:** 2 Ko 2:3, 8:22, 10:6, 11:15, Ga 1:7 **5:10:** 2 Korin 2:3; 10:6; 11:15; Galesia 1:7 **5:11:** 1 Ko 1:23, 15:30, Ga 6:12, 6:17 **5:11:** 1 Korin 1:23; 15:30; Galesia 6:12; 6:17

gumazibar niġnizibagh asighasighan kogham.
¹² Gumazir ian navibagh inivir kaba, me mikarzir mogomebar iniba aghoramin arazim bagha bar gavgafi. Kamaghin me uarira uan inibar ghor, magh suegh bar dar ghoregh.

¹³⁻¹⁵ Nan adarasi, ia firighirasa God ifonge, egha kamaghin a ian dia. Eghti ia ua Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogh kamaghin niġnighan marki suam, “Moses Osirizir Araziba e ikiaghariġhizi, e arazir kaba ategha firiaghire. Egh e navir ghurimin arazibar amuam.” Moses Osirizir Arazibar miġiriġiaba, da bar uari inigha akar vamiran iti, “Ni uabira uabi gifongezzi moghin, gumazamizir igharazibagh ifongegh.” Ia bar Godin gumazamizibar ingangarir gumazamizibar min iki, uarira uarigh ifongegh. Egh ia uarir atar pura tintinibar uariv sogh, egh deravira niġnigh. Ia uarigh asighasigham.

Godin Duam nin sure gamir arazir aghuibar gin mangi

¹⁶⁻¹⁸ Godin Duam koma nin navir ghurim, bizir kamning uaningin apanimning gami. Godin Duam ghaze, ni Godin arazir aghuibara damu. Ezi kamaghin ni dar amuasa. Kamaghin amizima, ni arazir aghuibar gin mangisi damuti, nin navir ghurimin araziba suam, marki. Nin navir ghurim suam, “Arazir kuratam damu.” Eghti ni tam damuam. Kamaghin ni arazir kurabar gin mangiti, Godin Duam suam, markiam. E fo, navir

5:13-15: Ofa Gami 19:18; Matyu 5:43; 7:12; Rom 13:8-9; 1 Korin 8:9; 9:19; 1 Pita 2:16; 2 Pita 2:16-19; Jems 2:8 **5:16-18:** Rom 6:12-14; 7:15-23; 8:2-7; 8:14; 13:14; Galesia 5:25; 1 Pita 2:11

ghurimın araziba Godın Duam dikabınasa. Ezi Godın Duam navir ghurimın araziba dikabınasa. Aning uaning adosi. Ezi bizir ia damuasa ifongezim, ia a damighan kogham. Ia Godın Duamın gın mangıva, Moses Osirizir Arazibar apengan ikian kogham. Egh, ia navir ghurimın arazibar gın mangan kogham. Ezi ki kamaghın ia migei, ia navir ghurimın araziba ateghtıma, Godın Duamra ian faraghtıma, ia an gın mangı.

¹⁹ Ia navir ghurimın arazibagh fogha gıfa. Arazir kaba, gumazamiziba tintinibar uari koma akua arazir mızırızibagh amuava, afiar arazibagh ami. ²⁰ Egha nguazir kamın biziba e God gami moghın e uari isa dagh anıdı, imezibagh amir arazibagh amuava, munavın biziba bagha navim ikuvigha da iniıasa navim isi. Egha atara bizibagh asıghası, uarir apanibagh ami, gumazamizir igharazibar aghuagha, uabıra uabi gınıghnısi, bizıba bagha uari batogha uari abısi. ²¹ Egha dipar onganıba apava onganıgha, pura gumazamiziba isa pamtemın diava ighiar kurabar arazıbagh ami. Egha arazir kurar maba uaghan kamaghın iti. Ki fomıra ia mikemegha gıfa. Egha ki datırıghın akar kamra ua ia migei. Gumazamizir arazir kabagh amıba, me God Bizibagh Atıvamin Dughıamın aven mangan kogham.

²²⁻²³ Ezi Godın Duam arazir aghuir kabar amuasava en navıba fe: arazir bar igharaz

5:19: 1 Ko 3:3, 6:9-10, Ef 5:3, Kl 3:5, Je 3:14-15 **5:19:** 1 Korin 3:3; 6:9-10; Efesus 5:3; Kolosi 3:5; Jems 3:14-15 **5:21:** 1 Ko 6:9, Ef 5:5, Kl 3:6, MAA 22:15 **5:21:** 1 Korin 6:9; Efesus 5:5; Kolosi 3:6; Akar Mogomem 22:15 **5:22-23:** 1 Korin 13:7; Efesus 5:9; Kolosi 3:12; 1 Timoti 1:9; Jems 3:17

darazigh ifongezim, bar akongezim, navir amirizim, dughorir amirazim, gumazibar akurvagha arazir aghuibar me gami. Egha guizbangira migia deravira bizibagh amua, gumazibar asughasusi, egha navir ghurimin araziba dikabiri. Moses Osirizir Arazitam arazir kabar anogoroghezir puvati. ²⁴ Gumazamizir Krai Iesusin gin zuiba, me navir ghurimin araziba ko biziba bagha bar ifongezir arazir kuraba inigha, ter ighuvimin da gura. Egha dagh afuzima, da aremegha gifa. ²⁵ Godin Duam ikirimirir aghuim e ganingi. Kamaghin, anarira e ko daruva en akurvagham. ²⁶ Kamaghin amizi, e pura uarira uan ziaba fan kogham. Egh e igharaz darazir navibagh inivti, me uarir ataran kogham. Egh e men biziba bagh naviba isian kogham.

6

Bizir manam ni uan navir averiamin an opari, bizir kamnaghira, an otogham

¹ Nan adarasi, ian tav arazir kuratam damighti, ia gumazir Godin Duamin gin zuiba, ia navir amirizimin arazibar a damuva, an akuraghti, a uan arazir kuraba ategham. Kamaghin ia deravira uari bagh gan, Satan ia gifaraghtima, ia

5:24: Ro 6:6, 13:4, Kl 3:5, 1 Pi 2:11 **5:24:** Rom 6:6; Kolosi 3:5; 1 Pita 2:11 **5:25:** Ro 8:4-5, Ga 5:16 **5:25:** Rom 8:4-5; Galesia 5:16 **5:26:** Fl 2:3 **5:26:** Filipai 2:3 **6:1:** Mt 18:15, 1 Ko 2:15, 4:21, 7:5, 2 Ti 2:25, Hi 12:13, Je 5:19 **6:1:** Matyu 18:15; 1 Korin 2:15; 4:21; 2 Timoti 2:25; Hibru 12:13; Jems 5:19

uaghan arazir kuratam damigham. ²⁻³ Eghti gumazitam suam, a ziar ekiam iti, puvati, a ziam pu, egha kamaghin gumazir kam uabira uabi gifari. Ia igharaz darazir akuragh men osimtiziba ater. Egh ia kamaghin damuva, guizbangira Kraisin arazibar gin mangam. ⁴⁻⁵ Gumazamiziba bar, me uari uan arazir me amibar osimtiziba ateram. Gumazamiziba uari uan ingangaribar gan, da deras ti puvati. Gumazamiziba kamaghin damuva, me uari uan arazibar gan dagh ifongegh. Egh me uan arazibar gan, egh gumazir igharazimin arazibara gan dav kiman marki.

⁶ Gumazir Godin akam barazim, a uan bizir aghuitaba an sure gamir gumazim daning.

⁷⁻⁸ Bizir manam ni uan navir averiamin anekara, bizir kamnaghira, an otogham. Gumazitam o amizitam uan navir ghurimin arazibar gin mangitima, an navir ghurir kamın dagher kuraba otivtima a bar ikuvigham. Egh gumazitam o amizitam Godin Duamin gin mangiti, Godin Duam a damuti, dagher aghuiba otivtima, a ikirimirir aghuir zurara itim iniam. Egh ia suam, ia God gifari, bar puvati. Ia uarira uarigh ifariva, kamaghin damuan marki. ⁹ Egh e ingangarim damusi amirvaghan kogh, dagheba iniamin dughiamin, e dagher bar

6:2-3: Jon 13:14-15; Rom 12:3; 15:1; 1 Korin 8:2; 2 Korin 3:5; 1 Tesalonika 5:14; 1 Jon 4:21 **6:4-5:** Rom 2:6; 14:12; 1 Korin 3:8; 11:28; 2 Korin 13:5 **6:6:** Ro 15:27, 1 Ko 9:11, 9:14 **6:6:** Rom 15:27; 1 Korin 9:11; 9:14 **6:7-8:** Jop 13:9; Hosea 8:7; Luk 16:25; Jon 3:6; 6:63; Rom 2:6; 8:13; 1 Korin 6:9; 10:12; Jems 3:18 **6:9:** 1 Ko 15:58, 2 Te 3:13, Hi 3:6, 3:14, MAA 2:10 **6:9:** 1 Korin 15:58; 2 Tesalonika 3:13; Hibru 3:6; 3:14; Akar Mogomem 2:10

aghuiba iniam. Kamaghin e arazir aghuibar amusi amirvaghan kogham. ¹⁰ Kamaghin amizima, datirighin dughiam ikiavira iti, e arazir aghuibar gumazamizir igharaziba bar deravira me damuam. Egh bizir ekiam, e deravira gumazamizir nighnizir gavgavim Ekiamin itibar amuam.

Polin migirigiar abuananaba

¹¹ Ki osirizir osizirir ekia kaba, ia dar gari, kar ki uabi uan dafarimin osirizir akaba.*

¹²⁻¹³ Ifavarir gumaziba atiatia kamaghin nighnisi, “Gumazir igharaziba kamaghin fogh suam, e nighnizir gavgavim Kraisin ter ighuvimin iti, egh me pazi e damuam.” Kamaghin me ian mikarzir mogomebar iniba aghorasa bar gavgafi. Me ghaze, me ian mikarzir mogomebar iniba aghoreghti, gumaziba bizir kam bagh men ziaba fam. Ezi gumazir uan mikarzibar iniba aghorezir kabanagh, uaghan deravira Moses Osirizir Arazibar gin zuir puvati. Ia oragh. Gumazir kaba ian mikarzir mogomebar iniba aghorasa bar gavgafi. Me kamaghsua, me kamaghin ia damigh gumazir igharazibar damazimin ziar ekiaba iniasa. ¹⁴⁻¹⁵ Ezi mikarzir mogomemin inim aghorir arazim, a pura bizim. Egha mikarzir mogomemin inim aghorir puvatizir arazim, a uaghan pura bizim. God e gamizima e gumazamizir igiabar ofifi, kar bizir

6:10: Ef 2:19, 1 Te 5:15, 1 Ti 6:18, Hi 3:6 **6:10:** 1 Tesalonika 5:15; 1 Timoti 6:18 * **6:11:** Ni akar 1 Korin 16:21in itimin gan.

6:12-13: Galesia 2:3; 2:14; 5:11; Filipai 3:18 **6:14-15:** Rom 2:29; 6:6; 1 Korin 1:31; 2:2; 2 Korin 5:17; Galesia 5:6; Filipai 3:3; Kolosi 3:11

ekiam. En Ekiam Krais Iesus ter ighuvimîn areme. Ezi kî bizir kam bagha uan ziam o gumazir igharazitamîn ziam fer puvati. Kî Godîn ziamra fe. Iesus ter ighuvimîn areme, ezi tuavir kamîn nguazir kamîn araziba nan nighnizimîn aremegha gîfa. Egha mati kî uabi ter ighuvimîn areme. Egh kî uam nguazir kamîn arazibar gîn mangan kogham. ¹⁶ Nighnizir kamîn suiragha an gîntiziba, Godîn apangkuvim men ikiam. Egh a men navibar amutima me nîmîra ikiam. Eghtî gumazamizir kaba, me guizbangîra Godîn Israelia.

¹⁷ Gumaziba na misoghezi, men duar kuriba nan mîkarzimîn iti. Ia bizir kabar gan suam, kî guizbangîn Iesusin ingangarir gumazim. Eghtî gumazitam uam osîmtizitam na darîghan kî aghua.

¹⁸ Nan adarasi, en Ekiam Krais Iesusin apangkuvim ian duaba ko iki. Guizbangîra.

6:17: 2 Ko 1:5, 4:10, 11:23, Ga 5:11, Kl 1:24
4:10; 11:23; Galesia 5:11; Kolosi 1:24

6:17: 2 Korin 1:5;

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea